Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Margarita Legorburu Loiarte

Lezo, Gipuzkoa (1923)



Aurkibidea

Biografia



Lezoko Donibanealde bailarako Kabitetxiki baserrian jaio zen Margarita. Aita Lezoko Herriko-Etxe baserrikoa zuen eta ama, berriz, Goizuetakoa, gazterik Lezora neskame joandakoa. Gazterik, hamabi urte zituela, hil zitzaion aita. Lezoko eskola publikora joan zen; eskola gaztelaniaz zen eta Margarita ez zen batere gustura joaten, askotan bidean negarrez joaten zela kontatzen du. Gero eskola partikularretara eraman zuten; Miren Gezala lezoarra zen irakaslea eta han gustura ibili zen. Gerraurrean, zortzi bat urte zituela, Lezoko beste neska batzuekin batera Batzokiko poxpolinen taldean parte hartu zuen, bertan dantzak ikasten zituzten. Bederatzi anai-arreba ziren eta haurra zela hasita baserriko lanetan aritu zen. Hamabi urterekin utzi zuen eskola. Hemezortzi urte bete arte baserriko lanetan laguntzen aritu zen, esnea eta barazkiak saltzera eramaten baitzituzten Pasai Donibanera. Hemezortzi urterekin hasi zen Donibaneko Pisben lanean. Oiartzungo Txikierditik bueltan ezagutu zuen bere senar izango zena, Jose Krutz Aiestaran oiartzuarra. Hogeita bederatzi urte zituen Jose Krutzekin ezkondu zenean eta Harrobialde etxean jarri ziren bizitzen. Senarrak Errenteriako Papeleran egiten zuen lan. Margarita Pisben aritu zen lanean lehenengo haurra izan arte. Hiru seme-alaba izan zituzten.

Zintak

LEZ-032

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Zabala, Edurne
- **Data**: 2010-01-20
- **Iraupena**: 76 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Agirre, Eli

Pasarteak

1. Buru gainean fruta hartuta saltzera

- **Erref**: LEZ-032/003
- **Iraupena**: 0:03:53. **Hasi**: 00:03:22. **Bukatu**: 00:07:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:
San Juanera joaten ziren esnea, fruta eta barazkiak saltzera astoarekin; eta astoak eraman ezin zuena, "burukia" jarrita, buruan eramaten zuten. Kalean saltzen zuten, apurka-apurka, Donibaneko plazaraino iritsi arte. Jendeak, produktu freskoak estimatzen zituen. Beti ez zuten, ordea, dena saltzen.

2. Ilunetan eta bakarrik errotaraino

- **Erref**: LEZ-032/007
- **Iraupena**: 0:01:26. **Hasi**: 00:10:40. **Bukatu**: 00:12:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Gauez ibili izan zen bakar-bakarrik; orain ez litzateke ausartuko. Emakume askorik ez zen ibiltzen horrela, baina ez zuen beldurrik. Orduan ez zen autoentzako biderik ere.

3. Irakasle erdaldunik nahi ez

- **Erref**: LEZ-032/009
- **Iraupena**: 0:04:21. **Hasi**: 00:13:09. **Bukatu**: 00:17:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:
Eskolan hasi zenean, maistra erdalduna zen eta ez zuen joan nahi izaten. Negarrez joaten zen, Dolores izena zuen maistrak: ona omen zen, baina

Margaritak erdaraz ez nahi. Gero, Miren Gesalarekin hasi zen, euskalduna zen bera. Klase partikularrak hartzen zituen harekin, hilean 5 pezetaren truke. Hura ere oso ona omen zen. Eskulanak ikasi zituen Mirenekin eta baita, idazten, irakurtzen eta kontuak ateratzen ere. Erdaraz ikasi zuen. Larunbatetan berriz, arrosarioa eta dotrina euskaraz ikasi zituen komunioa egiteko.

4. Pospolin bezala dantzan

- **Erref**: LEZ-032/010
- **Iraupena**: 0:00:54. **Hasi**: 00:17:30. **Bukatu**: 00:18:24
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:
Zortzi edo bederatzi urterekin, pospolin hasi zen. Irlanderak, sagar-dantza... egiten zituzten. Batzokian teatroa egiten zenean ere, egiten zuten dantza.

5. Dantzarako abestia

- **Erref**: LEZ-032/011
- **Iraupena**: 0:00:51. **Hasi**: 00:18:24. **Bukatu**: 00:19:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak

Laburpena:
"Han urrin", txikitan dantzan egiteko abesten zuten abestia, pospolinena.

6. Gonarekin burua estalita, dantzan

- **Erref**: LEZ-032/012
- **Iraupena**: 0:00:53. **Hasi**: 00:19:15. **Bukatu**: 00:20:08
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:
Dantza nola egiten zuten azaltzen du. Bi gona zituzten, eta gainekoa burura botata bueltaka ibiltzen ziren, kantu hori kantatuz. Dantzak Miren Gesalak irakasten zizkien, baita bere ahizpa Elixabetek ere.

7. Sagar-dantzaren abestia

- **Erref**: LEZ-032/013
- **Iraupena**: 0:00:12. **Hasi**: 00:20:08. **Bukatu**: 00:20:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak

Laburpena:
Sagar-dantzaren abestia, oraindik ere gogoan du doinua behintzat.

8. Behiak zainduz karramarrotan edo galtzerdiak egiten

- **Erref**: LEZ-032/016
- **Iraupena**: 0:02:58. **Hasi**: 00:23:50. **Bukatu**: 00:26:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Eskola utzita, baserriko lanei ekin zien. "Grama-belarra" jaten zuten behiek, esnearentzat ona izaten zen, behiek esne gehiago ematen zuten. Behiak eraman, eta ur-ertzean aurkitutako potoekin karramarroak eta muskuiluak harrapatzen ibiltzen zen. Galtzerdiak ere eramaten zituen, behiak zaindu bitartean egiteko.

9. Motelenak bazkaririk ez

- **Erref**: LEZ-032/019
- **Iraupena**: 0:02:13. **Hasi**: 00:28:04. **Bukatu**: 00:30:17
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Beheko sua zuten etxean. Eltzekoa normalean babarruna jaten zuten, etxean egiten zuten eta. Denek ontzi batetik jaten zuten, mahaiaren erdian jarrita. Ahizpak, ordea, motela izanik, gutxi jaten zuela eta, plater bana jarri zien azkenean amak. Ogia kaletik ekartzen zuten: goizean, amak; eta, arratsaldean, Margaritak berak. "Seiko ogia", sei koskorreko ogia, ekartzen zuen.

Transkripzioa
- Su bajua, iriki hoitakua.
- Bai, bi aitton-amonakin.
-Hola zan, ekonomika zan?
- Ez, ez, ez, ez, lurrian. Geo zittun hola hemen ta hemen hola aitton-amonak ta erdian hemen sua in. Geo txapa bat zun ta atzi hartan sagarra jarrita erre iten zian, hautsetan.
- Sagar erriak? Eta bestela heltzekua ingo zenuten? Normalian heltzekua ze jaten zenuten?
- Babarruna, babarruna etxian ereiten genun ta, badakizu.Babarruna ta... Etxian baba zenian baba sartu ta, babarrunak ta, ahal dena, dena fuente batetik.
- Danak batetik?
- Bai. Denak batetik.

- Eta nola banatzen zenuten jana, mahaian erdian jartzen zen hua?
- Hua mahaian erdi-erdian jarri ta buelta guztian denak jarri bueltan ta kutxarakin, batek bakizu pizkorra zenak aguro jaten zun ta bestiak berriz mantxo. Ahizpak, oso mantxua zen, oandik bizi da, gaixua, izango dittu noventa y ez dakit zenbat urte ta bizi da, eta hua lehen gutxi jaten zula, ta hua gosiak geatzen zela ta amak denak platera bana jarriko zigula ta denai geo platera bana jarri zigun.
- Osea ke geo hasi ziñaten bakoitza bere platerakin?
- Bai, bakoitzak norberiakin.
- Ta ogia ze iten zenuten etxian?
- Ez, ez ez, kaletik ekartzen giñun. Goizian amak ekartzen zun eta arratsaldian gehienian ni juaten nintzen, gazteena nintzen ta neri bialtzen ziaten. Seiko ogiya goatzen al zea? Hola borobila, borobil-borobilla ta sei koxkorrekin ixkiñetan, halakua ekartzen gendun arratsaldetan, mami asko izaten zun e, baiña halakua.
- Ona zan hua.
- Bai, ona zen hua. Halakua beti ekartzen giñun dendan hartua.

10. Mutilari besotik heltzea ere bekatu.

- **Erref**: LEZ-032/024
- **Iraupena**: 0:05:40. **Hasi**: 00:39:30. **Bukatu**: 00:45:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea

Laburpena:
Ahizpa eta biak beren mutilekin zinera joan zirenekoa gogoratzen du; lotsa galanta pasa omen zuen. Istripua izan eta ez zitzaion gehiago mutila etorri. Ezkondu aurretik, ordea, izan zuen beste mutil bat ere. Txikierdira dantzara joanda ezagutu zuen senarra izango zuena.

11. Anaiarekin dantza egiteagatik, zinta morea

- **Erref**: LEZ-032/025
- **Iraupena**: 0:02:10. **Hasi**: 00:45:10. **Bukatu**: 00:47:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
Mutilarekin dantza egitea bekatu zen; eta zigorra, zinta morea eramatea. Anaiarekin dantza eginda ere, zinta morea jarri zieten berari eta lagunari. Gustuko mutila tokatuz gero, dantza berdin-berdin egiten zuen Margaritak.

12. Amak beste bi haur hazi zituen

- **Erref**: LEZ-032/026
- **Iraupena**: 0:03:10. **Hasi**: 00:47:20. **Bukatu**: 00:50:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Familia eredu desberdinak

Laburpena:
Amak bere ondoren jaiotako bi haurrak galdu zituen. Eta beste bi haur hazi zituen, bularra emanez: mutiko bat eta neskato bat. Neskarekin gogoratzen da, Maite zuen izena, eta koskortu zenean eraman zuten berriro gurasoek.

13. Emakumeak baserriko lan guztiak egin behar

- **Erref**: LEZ-032/029
- **Iraupena**: 0:04:37. **Hasi**: 00:56:25. **Bukatu**: 01:01:02
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:
Gerra garaian, emakumeek lan asko egin zuten. Bi anaiak soldadu joan ziren, eta koinatua etortzen zen laguntzera, lanetik aterata. Inguruan egon ziren soldadu euskaldunak ere etortzen ziren laguntzera, tarteka. Gosea ere pasa zuten, soldaduek zaldientzako zuten jana saltzen zieten, eta hauek huraxe jan. Barrakoietan, baldintza eskasetan egoten ziren.

14. Soldaduen gabardina, ahizpari opari

- **Erref**: LEZ-032/031
- **Iraupena**: 0:01:54. **Hasi**: 01:04:39. **Bukatu**: 01:06:33
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:
Etxean, "gorriek" ekarritako bonbak, gabardinak, armak... izaten zituzten. Hara etortzen zen teniente batek ihes egiteko esaten zien, aziendak eta guzti hartuta.

15. Soldaduei esnea ematen

- **Erref**: LEZ-032/032
- **Iraupena**: 0:00:47. **Hasi**: 01:06:33. **Bukatu**: 01:07:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:
Soldadu mordoa jaitsi zen menditik behera; ondoko baserrikoek esnea eman zieten. Gogoan du soldadu batek "Gora Euskadi askatuta!" oihukatu zuela.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-24

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com